

Dolenjske Novice.

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je za celo leto 1 gld., za pol leta 50 kr. — Naročnino in dopise sprejema J. Krajec v Novem mestu.

Kdor želi kako oznanilo v „Dolenjske Novice“ natisniti dati, plača za vsako vrsto z navadnimi črkami 8 kr. za enkrat, dvakrat 12 kr., trikrat 15 kr.

Družba ss. Cirila in Metoda.

Ciril in Metod! — kdo še ni slišal teh imen? kateri Slovenec jih ne imenuje z veseljem? kateri, pravim, bi bil vnemaren, ako sliši ti sveti imeni zlasti letos, ko obhajamo 1000 let, kar je sv. Metod izdihnil svojo blago dušo?!

Pa res, koliko sta nam, sta vsem Slovencem prinesla ta sv. brata! Prižgala sta jim luč sv. vere, ki edino more človeka storiti srečnega na tem in unem svetu. Začela sta pa tudi prva pisati lep naš jezik — še več, storila sta celo, da so rimski papež privolili, da se je sv. maša brala v slovenskem jeziku in se bere v ravno tem jeziku še sedaj pri veliko milijonih ljudi. — Ljubi bralci, iz tega pač lahko viditi, koliko hvaležnost smo dolžni sv. Cirilu in Metodu: dve najdražji reči imamo od njiju, sv. vero — in pa, da se je jej pisati, da se je ohranil milo doneči jezik slovenski!

Ali vsaka dobra reč ima sovražnike. Taka je tudi z lepima darovoma, ktera sta nam prinesla Ciril in Metod — vero katoliško in s slovenskim jezikom.

V službi božji, t. j. zlasti pri sv. maši, smo zgubili mi Slovenci že davno svoj materni jezik. Mesto njega nam rabi latinščina. Tu bomo pač težko še kdaj dobili nazaj stare pravice. Ali dandanes si prizadevajo naši nasprotniki, sosednji Nemci, Lahi in Madžari zatreti kolikor mogoče naš lep jezik tudi drugod v šoli, v cerkvi, v kanceliji: — želé in skušajo iz Slovencev napraviti Nemce, Lahe ali Madžarje! In res so nam jih v nekterih stoletjih že potujčili več, kakor polovico! — Ljubi moji, ali ni to žalostno? Ali nas ne bode v srce bolelo, če na to le mislimo? Nam li ne bode tisti jezik najljubši, ktereга smo čuli kot nedolžna deca iz ust predrage mamice? Bomo li pustili, da ga nam kdo vzame? — Ti slovenski oče, ti slovenska mati, bodeš li pustila, mirno gledala, da bodo tvoji otroci kedaj govorili drugače, kakor ti, in tvoji dragi predniki? Ne, tega izmed nas nobeden noče! To bi bilo grdo, ostudno — sramotno!

Pa kako pomagati?

Od nasprotnikov se učimo! Enako orožje zgrabimo, kakoršno vihtijo oni zoper nas. S čem pa nas napadajo?

Kakoršna mladina, taki bodo možje. Slovenski krščansk deček bode slovensk, krščansk mož — potujčen, ponemčen deček bode tudi potujčen — ponemčen starček. Kdor v mladosti vero zgubi, je tudi star ne bode imel. To dobro vejo naši nasprotniki, zato skušajo, kolikor le mogoče po šolah otroke potujčevati zlasti ob mejah slovenstva. — Še več. Nemci pod našim cesarjem, pa tudi pod Prusom so si napravili grozno močno družbo, ki ima namen med Slovani, kjer mejé na Nemce, zidati nemške šole, ki naj slovenske otroke v nemške predelujejo. Pa tudi v verskih rečeh, pravijo, te šole niso kaj dosti vredne.

To posebno je vzrok, da so pošteni slovenski možje v Ljubljani osnovali tej pogubnej družbi ravno nasprotno, ter jej dali ime: „Družba sv. Cirila in Metoda“ — v čast tema svetnikoma, ki sta toliko delala med našimi predniki za sv. vero in naš jezik. — Ta družba bode napravljala in podpirala slovenske šole pred vsem tam, kjer je nevarnost, da se sicer slovenski otroci potujčijo. Skrbela bode, da se vaši otroci, ljubi slovenski starši, izredé lepo krščansko in pa slovensko! Ali vam to ni všeč? Gotovo si lepšega ne morete misliti!

Pa čujte, bralci „Dolenjskih Novic“, za to blago družbo se dela že tudi med vami! Vstanovila*) se je 8. t. m. njena podružnica v Novem mestu, 9. v Metliki; snuje se pa že v Črnomlju in Žužemberku — pa morda še kje drugej! — Hvala Bogu, začetek je tu — ali to je premalo! Vsak kolikaj večji kraj naj ima svojo podružnico! Preprezimo z njimi celo Dolenjsko, delajno vsak po svojej moči za blagi namen — in vspeh ne bode izostal, akoravno smo ubogi, siromaški! Le na noge, Trebno, Mokronog, Višnja gora, Krško, Kostanjevica, Št. Jernej i. t. d. Da je le 20 udov v enem kraju, ki plačujejo 1 gld. na leto — že je mogoče ustanoviti lastno podružnico.

Vse lepo! te čujem govoriti, ali denar, denar! koliko je pa treba plačevati? — vsaj še za sol nimamo! Denar je res draga reč, ali to preko-

*) Pravila so se že sl. dež. vladi v potrditev predložila.

ristno družbo podpirati je vendar-le mogoče tudi tebi, ki nisi bogat. Povem ti le kakove ude ima. Prvi so pokrovitelji, ki plačajo 100 goldinarjev enkrat za vselej. Tacega bomo pač težko dobili med našimi bralci. Tudi družih ne bode veliko, ki plačajo enkrat za vselej 10 gld. in se imenujejo ustanovniki. Veliko jih pa je, ki bodo lahko dali 1 gld. vsako leto, ti se zovejo letniki. Vem pa, da vas je še veliko več revežev, katerim bi bilo tudi ta goldinar dati težava: — glejte, vam se pa nudi prilika vdeležiti se dobrega dela s tem, da pristopite kot „podporniki“, ki plačajo samo 10 krajcarjev na leto. To je pač malo; dá jih lahko vsakdo — da, tudi berač jih v dvanajstih mesecih lahko prihrani! Treba si je le kakovo malenkost tu in tam pritrpati — na priliko, pri tabaku! — in deset krajcarjev imaš. — Res je to majhen denar — ali če jih pristopi 10, imamo že forint; ako vas tako podpira blago družbo na tisuče — imeli bomo stotake! Iz malega raste veliko. Kamen do kamna — palača; zrno do zrna — pogača. Ravno te vaše desetice bode dobrotljivi Bog še prav posebno blagoslovil, vsaj veste kako všeč mu je bil mali darček vboge vdove! Le zapišite se! Pojdite k svojim duhovnim gospodom ali h kakošnemu drugemu rodoljubu. Gotovo vas bodo radi zapisali, poberali denar ter ga podružnici poslali — ali pa vam bodo vsaj povedali kje se zapišite. V Novem mestu je prav prilično, ako se vpisujete kar pri gospodu Krajcu, vredniku „Dolenjskih Novic“ — ker je pri naši podružnici ta gospod izvoljen za denarničarja.

D. J. M.

Slabe okrajne ceste v novomeški okolici.

Kamor stopi človek po okrajnih cestah novomeške okolice, povsodi je primoran prašati: Cestni odbor, kje si? Povsodi so ceste tako zapuščene, da se to ne dá zagovarjati. Ceste so podobne kadunjam, povsodi imajo polno grabnov in izvoženih tirov, v katerih deževnica mlake in grozne blatne luže dela, ker se cestno blato ne postrgava in s cest ne spravlja.

Grabni se navadno ne čistijo. Le redko najdeš po nekaj metrov na dolgo izprazneno grabne. To je res čudna prikažen. Kanalov ni skoro nikjer, da bi se po njih voda odtekala; iz grabnov se deževnica tudi ne odpeljava. Zato pa je po nekaterih krajih taka povodenj po cestah, da brodi človek do kolena po vodi.

Posestniki njiv kraj cest imajo svobodo, da nekaznovani zasipajo cestne grabne in jih obdelavajo, ter tako cestam v škodo povekšujejo svoje posestvo. Grmovje in žive meje ob cestah se ne obrezujejo, tako, da razprostirajo svoje veje čez

grabne na cesto. Ako se mora na takih krajih človek vozu umakniti, razpraskajo mu veje obraz ali pa mu raztrgajo obleko. Drevje visi nad cesto.

Zavoljo dobrega izgleda, ka-li? je posebno zanemarjen tisti kos ceste, ki ga ima novomeška občina oskrbovati; kajti tej se daje proda (šodra) v takej meri, kakor bolniku homeopatičnega zdravila. Ceste obiskujejo in pohodijo večkrat posamezni udje cestnega odbora; ali ker se te ceste vendar ne zboljšajo, si moramo misliti, da hodijo le sprehajati se. Da jim pa ne bomo mogli kaj takšnega več očitati, naj gredó ti gospodje posebno v deževnem vremenu ceste ogledavat. Tu naj se pa ne govori o varčnosti; zakaj, če se ceste sproti ne popravljajo, nastale bodo tako slabe, da bode potreba dvakrat, trikrat toliko stroškov, ako bote hoteli poravnati škodo, ki vedno narašča. Če bode ta vnemarnost dalje trajala, bodo naše okrajne ceste samo steze za tovarne konje, pa ne ceste za vozove.

Kako se spremeni premokra zemlja v rodovitno?

Gotovo in brez pretiravanja je imel slavni naravoslovec Buffon prav, ko je rekel, da um in pamet še le človeka napravita. Človek namreč je sposoben za gospodarstvena dela po ličnej in plemenitej roki, še bolj pa po treznej pameti. Vsako gospodarstveno delo je tem zdatnejše, čim bolj razum nad stvarino premaguje. Med gospodarstvena dela, ki se z roko in razumom opravljajo, spada brez dvoma tudi premagovanje narave, to je, da odstranjujemo zapreke, ktere ovirajo boljši in zdatnejši napredek gospodarstva. Pravi in umni kmetovalec mora namreč dobro vedeti, da se more povzdigniti in zboljšati kmetijstvo in sploh gospodarstvo le z marljivim in pametnim delom ter z raznimi pridelki. Da pa pridelka več dobimo moramo zboljšati svoje njive in travnike in — če le mogoče vse do sedaj še prazne in neobdelane prostore spremeniti v rodovitno zemljišče, postavim močvirje ali mahovje izsušiti, obdelati in v travnike, njive i. t. d. pretvoriti. — V sedajšnjih časih se krog in krog vse spreminja in napreduje. Kdor se trdovratno drži stare navade in šege, ne bode napredoval, ampak zaostajal: zemljišča in dnina, davki in potrebščine, živež in obleka i. t. d. vse se je podražilo mimo prejšnjih časov za dva, tri ali še večkrat. Kakor je delal nekdanj oče ali še sprednik njegov je morebiti zadostovalo za oni vek, ali sedanji časi so drugačni. Več se tirja od gospodarja, kmeta in rokodelca. Ako hoče napredovati ali vsaj toliko pridelovati in si zaslužiti, da bode izhajal in mu ne bode treba dolgovi delati, mora vsak do sedaj še nerabljeni zemljiščni prostor spreobrniti v hasnovito

zemljišče, popraviti in za travnik, njivo, vinograd ali sadonosnik porabiti. To se pravi razširno (ekstenzivno) gospodariti.

Da se zboljšajo taki prostori, kateri dosedaj zaradi mokrine niso bili za nobeno rabo, je prva in poglavitna reč, da se odpravi preobilna voda. Zemljišče je mokrotno, ako voda zaostaja tako, da se zemlja ne dá obdelavati zavoljo mokrote, ali če se obdelava, ne donaja nikakoršnega dobička, ker mokrota rastline zatopi. Izsušiti je treba tako zemljišče. Tu moramo pa najprej zvedeti, od kod mokrota izvira? — ali od dežja, če deževnica nima nikakoršne poti, po kateri bi se mogla odcejati; ali pa prihaja voda iz visočin na površje in se ne zamore odtakati; ali morebiti izvira iz studencev pa nima odtoka; ali pa slednjič reke stopajo čez bregove ali pa tudi vodo v bližnja zemljišča le polagoma vsiljujejo po prhkej zemlji in tako delajo trohljivo prst in blato ali pa „šoto“.

Na močvirjih rastejo ali visoke trave ali pa navadne močvirne rastline, katere so pa le malo redivne in posebno govedi neljube.

Če smo natanko pregledali vse razmere in pozvedeli, odkod izvira mokrota, lahko zboljšamo močvirje in napravimo iz njega porabljivo zemljišče. Ako se izliva voda z bližnjih visočin v ravnino, vreži pod hribom jarek, kateri naj dovolj viši ter boče tako globok, kakor tla močvirja. Če izvira voda iz studencev, poišči črta ali mer, od ktere studenec pritaka, in ga odpelji; če zalivajo studenci zemljo od spodaj proti vrhu, tedaj jo prekoplji da dospeš do njih, in odvedi vodo zdolej na trdih tleh.

Včasih dobiva močvirje preobilno mokroto tudi iz bližnje reke, katere površje je enako visoko ali visokejše od sosednega zemljišča. Voda sili, posebno če je rahla zemlja, v sosedne nižine in ostane v trohlji prsti zemljišča (močvirji) ali pa se le počasno in pozno izcedi iz njega. Ako je tako, skoplji jarek ter ga na kakem nižjem kraju v reko odpelji, da se po njem v reko izceja iz zemljišča. Taki jarki pa se nesmejo in nemorejo precej popolnoma vrezati in izpeljati, ker tega ne dopušča rahla, gobasta zemlja močvirja, ki je polna vode. Prvo leto vreži glavni jarek plitvo, drugo leto že globokejše, in še le tretje leto vreži še vse jarke kolikor je potreba globoko. Popred gobasta in vode nasitena zemlja se namreč vsede tako, da jarek postane nekoliko plitev.

Mahovja imajo dovolj šote. Ta je neka podvrsta kisle sprstenine, ki je postala iz več ali manj razpadenih rastlinskih delov. Obdeluje se tako, da se ali šota izreže ali pa ne. Če se šota izreže, mora se ostala sprsteninska zemlja pomešati z zemljo iz dna izkopano, da postane trdneja. Pognojiti jo je tudi treba z navadnim gnojem, da

postane rodovitna. Če je bila zadosti obdelana, je taka zemlja za polje in travnike zelo sposobno zemljišče.

Vinoreja na Dolenjskem in nevarnost po trtni uši.

Spisal Anton Ogulin, načelnikov namestnik pri kmetijski podružnici v Novem mestu.

(Konec.)

Amerikanske trte postanejo prav zgodaj muževne ali sočnate, kakor sem opazoval, in ostanejo take še v poznem poletju. Zato bi se morale požlahtnovati v jeseni, ko listje odpade, ali pa pri ugodnem vremenu po zimi. Ali to nam dela veliko težavo, ker ne moremo požlahtnovati v sobi, ampak le zunaj na prostem. — Vreme nam nagaja, noče biti vselej lepo.

Cepljeno mesto moramo pred mrazom varovati s tem, da zemlje nasujemo, kajti cepiti moramo nad tlami.

Trte se tam, kjer so požlahtnane, rade lomijo. Kakor hitro se cepič zarase, mora se zato nad cepljenim mestom privezati na posebne trpežne kole, kajti naši vrhovi veliko trpé od viharjev, od kar so zgubili gozde.

Naše domače trte imajo navadno močan les. Podlaga bode pa večkrat slaba, in zato bode šlo težko s cepljenjem. Temu se pa v okom pride, ako vložimo reznike naših sort v trtnice (trtno šolo), kjer bodemo od dvo- in triletnih sajenk dobili primerne cepiče.

Prisiljeni smo, da predelamo svoje vinograde in jih začnemo umetno novo obdelovati. Zato pa pri tej priliki ne bomo zamudili zasaditi novih trt v čistih sadežih, ki so priznane kot žlahtne. S tem bomo dobili kupčijsko blago, po katerem se bo popraševalo; tudi se bomo tako znebili slaboglasnega „cvička“. Izbrati si bomo morali tudi take trtne sorte, katere se bodo zoperstavljale bolezni „perenospora viticola“, (to je bolezen, da perje prehitro odpada), ki nas že od leta 1880 nadlegujejo. Namesto naših mehkih sort treba bode izbrati trde, katerim ne bode tako hitro škodovalo slabo vreme, da bode potem mogoče pozno brati. Gotovo pri novih nasadih ne bode nihče bele „lipne“ gojil, ali pa drugih malo vrednih sort. Vsaj imamo trte, kakor „rušica“ in „slankamenka“, ki nam dajejo veliko dobrega vina. Te trte se sadé v Banatu; njih vino iščejo veliki vinski trgovci za mešanje vina.

Način, ki sem ga jaz nasvetoval, je res precej zamotan in zamuden. Ravnati po njem se more le ondi, kjer vinogradi niso še okuženi, kjer imamo torej čas, pripravljati se, da sprejmemo neljubega gosta — trtno uš. Pa tudi še ne razdjani kosi napadenega vinograda se morejo porabiti za nasad materinskih trt za trpežne podlage. Kjer pa so

vinogradi že popolnoma okuženi in razdjani, ondi je na vsak način potrebno, okužena mesta rigolati, dobro gnojiti in zasaditi z vkoreninjenimi, požlahnjenimi ameriškimi trtami.

Ker dobimo le težko in z velikimi stroški potrebno množino trpežnih podlag za prestrojenje naših vinogradov, zato moremo, ako tako požlahnujemo, polagoma pripraviti nove vinograde: požlahnujemo namreč ameriške podlage, po tej meri in v tem številu, kolikor smo jih sami izredili. Na ta način nam je mogoče povečati pridelek, v tej prehodni dobi z gnojenjem, in dobiti odškodnino za svoje delo. Ker smo v vrste sadili, nam je tudi vinograde obdelavati veliko lažje. Pa še nekaj. Ako nasadimo ameriških materinskih trt, dobimo za kupčijo dragocenih reznikov trpežnih sort, ki jih moremo v ceno prodajati. Vsaj dobimo veliko hitreje močnih reznikov, ako požlahnujemo naše domače trte, kakor se to zgodi, če zasajamo semenke ali sajenke. Posebno v prvih letih, ko bodo po teh trtah gotovo močno popraševali, moremo dobiti iz naših vinogradov nenavadnih dohodkov. Na Francoskem so prebrisani vinogradniki velike plani zasadili, da morejo več dobiti za reznike, kakor od pridelanega vina. Vsaj so se letos na Štajerskem po 40 gld. tisoč kosov ponujali rezniki, akoravno je vprašanje, če so bili res kaj dosti vredni. Mi pač ne bomo tako dragi, pa bomo vendar nekaj denarcev dobili!

Navadno dajejo cepljene trte že drugo leto po cepljenju pridelek. Če vštujemo torej še prvo leto, ko je bilo treba naše domače trte z ameriškimi cepiti, smo izgubili v vsem pridelek samo od 2 let. Nemogoče pa ni, da okrajšamo čas tako, da nam trta ne bode rodila samo eno leto. To se bode zgodilo, ako nam mehka pozna jesen dovoli, da cepimo domače trte s cepljenimi, primerno dolgimi ameriškimi rezniki, kar bi se lahko z roko v sobi zgodilo. Poskusi na Dolenjem-Avstrijskem so namreč dokazali, da se morejo cepiti tudi nevkokoreninjeni rezniki, in da se med sto cepljenimi posreči petdeset.

Ako pogrobamo dolge, enoletne mladike ameriških materinskih trt, ki so vzrejene, kakor sem jaz svetoval, dobimo že v prihodnjem letu za svojo potrebo ali za prodaj vkoreninjenih trt, ako smo na položenem mestu pod očesom zarezali, da so korenine pognale.

Ako smo le že enkrat vinograde predelali, potem ne bo za nas trtna uš več nadlega; nastopila bo marveč nova boljša doba naši vinoreji, ki bode slavno ime dolenjskim tako imenovanim „mar“-vinom ponovila. Vinograde obdelovati se bode dobro izplačalo!

Tudi Dolenjecem ne bodo pečeni golobi sami v usta leteli. Sami bomo morali svojo kožo bra-

niti pred sovražnikom ter v potu svojega obraza preobrazovati svoje vinograde.

Prestali smo že veliko nesreč, toča nam je že vse vinograde uničila, a trpeli smo možko, zato tudi zdaj nočemo obupati!

Ako hočemo svoj namen doseči, moramo začeti s primernimi pripravami. Treba je pred vsem, da se precej dela lotimo! Pripravimo si najprej zadosta komposta za kraj, katerega hočemo predelati. Za kompost vzemimo gnoja, zemlje, tresk in troščic, pepela, smeti, ruše itd. Potem rigolajmo 80—90 centimetrov globoko tisto zemljo, katero bomo porabili za naše nove nasade ameriških trt, t. j. za to, da vzredimo reznikov in cepičev. Pridobimo si še ameriških trt, semenk ali reznikov.

Nikakor pa ne mislim, da sem nezmojljiv v svojih mislih, marveč je moj namen, da spravim v tek to važno vprašanje. Rad bodem sprejel nasprotno misli in nasprotno predloge podučnih mož, in zelo zadovoljen bom, ako bomo s tem bliže prišli svojemu cilju. Jaz sam bodem poskušal, kar sem drugim svetoval, in nadjam se, da bom z božjo pomočjo tudi srečno izpeljal. Kakor pri vseh opravkih, tako bomo tudi prenašanje vinogradov lažje izvršili s skupnimi močmi, kakor pa, ako bomo posamezno svoj trud trošili. Zavoljo tega bi bilo pri tem osnivanje društev na pravem mestu, da bi se udje medsebojno podpirali in si priobčevali svoje izkušnje.

Zavoljo trtne uši so na Dunaji osnovali „društvo v obrambo avstrijske vinoreje“. Pri tem društvu sem tudi jaz. Ono bode najprej skušalo, kako bi se ubranili trtne uši po vseh vinskih deželah Cislitavije. Želi pa, da bi se tudi na Kranjskem osnovala podružnica. Na čelu temu društvu stojé imenitni možjé, kakor grof Coronini, grof Kinski, deželni maršal spodnje-avstrijski, prelati iz Klosterneuburga in Melka, oberstlejtendant F. Ludwig, ki ima za vinorejo kaj velike zasluge. Iz tega se razvidi, da društvo zasluži zaupanje.

Pravila tega društva so bila od visokega ministerstva 18. marca t. l. potrjena in se lahko vidijo pri meni. Glavna naloga mu bode ta, da bode pospeševalo novo zasajenje od trtne uši razdanih vinogradov, da bode mogoče storiti, da se uvažajo ameriške trte, in preskrbé ž njimi dotični vinogradi. Izgojevalo bode take trte tudi na lastnih zemljiščih ter jih oddajalo brezplačno ali proti temu, da se povrnejo stroški za pošiljatev.

Preskušavalo bode trte, ki se priporočujejo zoper trtno uš, z ozirom na njih trpežnost in gledé na to, kakošna so vina. Naposled bo to društvo ljudstvo v teh zadevah podučevalo s spisi in z govori.

Že je došlo prvo priobčilo tega društva pod naslovom: „Trtna uš in nje pokončavanje z novimi nasadi trpežnih vinogradov“. Ta knjižica je strokovnjakom popolnoma po volji, da z božjo pomočjo doseže svoj namen, to je, da res pomaga nesrečnežem, katerim preti ali pa že škodo dela trtna uš.

O kletarstvu.

(Konec.)

Kako pa nam so uporabiti drože? Nemudoma po pretoku jih vzemimo iz soda tako, da je čist. Pa tudi sod se mora čisto zatakniti (zamašiti) čez en dan, ko se osuši. In predno ga zamašimo, zažveplajmo ga, da žveplo umori v njem po zraku plavajoče trose, kateri bi izvestno zasajali po dogah plesnobne glivice, ki so pa vinu jako škodljive. Za 5 hektolitrov (dobrih $8\frac{1}{2}$ veder) sod zadostuje kos žveplenke, ki se dobiva po štacunah. Po nekod sem že opazil, da se sodi tako žveplajo, da kaplje od goreče žveplenke žveplo — na dogo! A to pa je sodu v veliko kvar, ker mu daje neizginljiv duh po žvepli ter se vino v tacem sodi ne more nigdar iznebiti žveplenega duha. Žveplenka naj se zažge v plehastej posodici, da se vanjo prestreže topeče se žveplo. Vino v tako žveplanem sodi pa čisto izgubi že čez nekoliko tednov žvepleni duh. Dokler se drugo vino ne natoči v sod, mora se žveplanje vsak mesec ponavljati, ker žveplena sokislina kmalu izide iz soda po nevidljivih luknjicah, dočim pa jo zrak zunaji začenja nadomestovati.

Vernimo se k drožam. Denimo je v vreče po hektolitr (blizu 2 vagana). Vsako polno vrečo drož pa zopet v drugo vrečo vtaknimo, da v preši ne poče. Tacih dobro zavezanih vreč se dene več v prešo, katera mora od začetka po malem pritiskati. Čez 2—3 dni so se drože dobro ocedile. Po tem poti dobodemo iz drož vse vino, katero nam daje prav dobro pijačo. Zraven tega pa prav lahko prodamo tako ožete in lepo suhe drože; kajti v novejšem času so se nalašč za to osnovali tvornice (fabrike), katere od tacih drož proizvajajo osobito: vinsko skorijo, Enantov eter (konjakovo olje), kar se vse rabi za napravo umeteljno narejenih vin, in pa dobivajo iz drož tudi tiskarsko črnilo. Tacih suhih drož 50 kilogramov (cent) se lahko proda po 1—2 goldinarja. Dotični fabrikant pa se ne dá z lepa oslepariti, kajti on ima orodje, s katerim kmalu izve, kakošne vrednosti so drože. Čim mlajše so drože, tim boljše so. Pa tudi drože od različnih trsnih plemen so različne kakovosti. Graševina (riesling) daje vsakako veliko boljše drože, kakor žlahtnina itd.

Mislim, da nikakor drugače se nam ne splačajo drože tako dobro, kakor ravno tako, razun ako bi mi sami delali od drož umeteljno vino.

Čez čas žestinskega burnega vrenja mora imeti mošt vsaj 10° C. (8° R.), po leti pa le 15° C. (12° R.). Toplina se sicer sme tudi na 18° C. vzdigniti, ali tu treba biti pa kletarju vrlo opreznim, da so sodi čisto zamašeni, ter da ne more zrak dohajati v vino in delati oceta.

Pri nas Jugoslovanih je zastran visoke topline težko vrlo kletariti, osobito pa je to nemogoče ondod, kodar imajo ljudje kleti vrh zemlje (!). Vsak južni Slovan bi torej vsaj pod drugimi poslopji globokejšje stavil kleti. Ako tudi nisem opravičen za prerokovanje, vendar smem reči, da bode kmalu Slovenec in njegov brat Hrovat boljše kletaril, da mu le občna narodna omika srajco (robačo, košuljo) potlači pod hlače (brengeše), ter bode prekosil v napredki še mrzlega Nemca ali Švaba.

Propih je v kleti potreben, da odhaja izprideni zrak in da sodi ne prhné.

Nikakor pa nebi bilo dobro, ako bi propih odveč sušil kletni zrak, ampak toliko vlažen zrak že mora objemati vinsko posodo, da ne izhlapi iz sodov preveč vina, in da ne more noter zrak ter prominjati s kiselcem alkohola v ocet.

Predno se sod z moštom nalije, treba zažveplati osobito, ako je gorko o trgatvi, da se ne dela ocet, kajti žveplena sokislina zadržuje prenatlo prominjanje v sodu.

B. P. v poročilu „Lj. š.“

Kaj je novega po avstrijskem cesarstvu?

Vstanovljajo se pridno podružnice družbe **sv. Cirila in Metoda**. Doslej jih imamo že mnogo, kakor: v Ljubljani, Železnikih, Celovcu, Mariboru, Celju, v Novem mestu, Metliki. Drugod se pa ravnokar snujejo.

Na **Kranjskem** imamo zopet volitev. Gosp. prof. Šuklje, ki je bil izvoljen zadnjič proti grofu Margeriju od dolenskih mest z dvomljivo večino petih glasov — se je odpovedal poslanstvu — ali ob enem tudi prosil naj ga zopet izvolijo! Pravijo, da se bode volilo 12. decembra. Nova sitnost — in nova jeza!

Naš **deželni zbor** se baje snide proti koncu tega meseca.

Naučni minister baron **Konrad** je odstopil. Naši poslanci in sploh vsi Slovani so tega že davno želeli. Na njegovo mesto je prišel doktor Gauč vitez Frankenturn. Doslej je bil dvorni svetovalec v naučnem ministerstvu. Mož je še le 34 let star — jako nadarjen. Kakov pa bode proti Slovanom in katoliški cerkvi, se še ne more povedati. — Slabši gotovo ne bo, kakor je bil njegov prednik Konrad.

Povedali smo že, da so kraljevem Gradcu na Češkem Nemci surovo napali Slovane — Čehe. Obsodili so teh nemških surovežev 21 v težko ječo od 2 do 18 mesecev zavolj javnega posilstva. Med njimi je tudi tamošnji župan in eden izmed mestnih odbornikov.

Na Dunaju zborujeta avstrijska in ogerska delegacija, ki se pomenjuje o skupnih zadevah obeh polovic našega cesarstva. Minister zunanjih zadev grof Kalnoki je djal, da bode delal z drugimi državami vred za to, da se Bulgari zopet razdelé. Pa bode menda ravno tako malo opravila, kakor drugi.

Kaj je novega po širokem svetu?

Med Srbi in Bulgari je neka napetost. Skoraj gotovo bode prišlo do vojske. Je že križ, če eden dobi, pa drugi nevošljivo gleda!

Posvetovanje velikih evropskih držav v Carigradu zarad bulgarskega zjedinenja še ni končano. Pravijo, da bodo sklenili, da morajo Bulgari zopet na dvoje. Ali vbogali ti skoraj gotovo ne bodo. Težko, da bi modrost teh poslancev ubranila veliko vojsko.

Rusi so na Aleksandra Battenberga, kneza bulgarskega tako hudi, da ga je cesar izbacnil iz ruske vojske, kjer je bil general. Ali bulgarsko ljudstvo ga ljubi neizrečeno — in pri Angležih baje sme upati podpore.

Španjski kralj Alfonz je hudo bolan.

V Belgiji dobivajo katoličani vedno več pravic — zlasti v šoli.

Angleži bodo imeli boj s kraljestvom Birma na Kitajske meji, da kaznujejo tamošnjega divjega kralja. Tudi z Rusi se bodo sprijeli prej ali slej gotovo. Zato so jo vkrenili tako, da se bodo njihovi častniki v Indiji učili ruskega jezika.

Gospodarske stvari.

Poduk našemu kmetu.

****** Skrbi za potrebno omiko svojih otrok! Marsikateri kmet toži dandanes, da so mu stariši vzrok, ker ni tako srečen, kakor bi rad bil. Če tudi to ni res, ker je „vsak sam svoji sreči kovač“, vendar se ne da tajiti, da sedanji nevednosti marsikaterega kmeta krivi so tudi njegovi predniki. Da zatorej tebi otroci tega očitali ne bodo, ko bodeš že v hladni zemlji počival, skrbi za njih vzgojo, uči jih sam in pošiljaj jih pridno v šolo.

Domače vesti.

(Kranjski deželni odbor) poslal je iz ribniške doline v tehnološki muzej na Dunaj mladenča, ki se bode ondi učil izdelovanja raznega lesnega blaga.

(Duhovenske spremembe.) Prestavljeni so sledeči gg. duhovni pomočniki: Franc Kregar v Št. Vid pri Zatičini; Franc Mekinec k D. M. v Polji; Gašpar Vilman (farni oskrbnik na Selu) za duh. pomočnika v Škocijan. Gosp. Ignacij Šalehar pa dobi faro Dole. — G. Anton Tavčar, župnik na Raki, je umrl. Preč. g. dekan in č. korar E. Poljak v Leskovci so bili hudo bolni, nekoliko pa že okrevajo.

(Volmanov grad) pri Novem mestu ne bo se prodal za vinorejsko šolo, kakor je zadnji čas govorica. Veliko parcel je kmetom prodanih, in bo pri tem ostalo. Tudi se bo spomladi prodaja posamnih parcel nadaljevala.

(Vstrelil se je) v noči 7. t. m. trgovski pomočnik H. S. v Trebnjem. Vzrok je neznan. Pončiči našli so ga mrtvega, ležečega poleg svoje postelje s sproženim samokresom v roki. Sosedje so sicer slišali pok, ali ker je bil po noči hud vihar, mislilo se je, da je kdo kake duri tako močno zaprl. Ranjckemu je baje med tednom tekla večkrat kri iz nosa, in po dnevi tistega večera je tožil, da ga glava boli; mogoče toraj, da bi se mu bila v noči pamet zmedla!

(Cena štajerskemu vinu.) „Slovenski Gospodar“ poroča, da se prodaja novo vino v Kamnici pri Mariboru po 90 do 100 gold., v Pekrah po 130 do 140, pri sv. Petru po 80 do 90, v Framu po 120 do 135 gld. štrtinjak (10 veder).

(Velike povodnji) so bile v zadnjih 14 dneh na mnogih krajih. V Kočevju je bila taka, da so, morali od hiše do hiše po navlašč napravljenih mostovih hoditi. Veliko škode je napravila v Litiji, na gornjem Gorenjskem, posebno pa na ljubljanskem močvirju. Napravila je zadnja silno mnogo škode; setev je popolnoma uničena, pota in ceste pa so povsodi razorane in razdeljene.

(Naznanilo in razglas.) Novo šolsko leto na podkovski šoli ljubljanski se prične 1. dné januarija 1886. leta. S poukom v podkovstvu združen je tudi nauk o ogledovanji živine in mesa. Kdor želi biti sprejet v podkovsko šolo, mora se izkazati: 1.) S spričevalom, da se je pri kakem kovaču za kovaškega pomočnika izučil; 2.) z domovinskim listom; 3.) s spričevalom svojega župnika ali župana, da je poštenega obnašanja in 4.) da zna brati in pisati slovensko. Revni učenci zamorejo tudi dobiti štipendije po 60, oziroma 50 gld. Prosilci za štipendijo imajo predložiti: 1.) Ubožni list, 2.) spričevalo pošte-

nega obnašanja in 3.) potrdilo, da so že dve leti kot kovaški pomočniki, delali. Prošnje z dotičnimi spričevali imajo poslati vsaj do 15. decembra glavnemu odboru c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani. Šola traja do konca junija 1886. l. Kdor poskušajo dobro prestopi, more po postavi od 1873. leta patent podkovskega mojstra dobiti, ker sedaj brez poskušnje nihče ne more postati kovaški mojster. Nauk v tej šoli je brezplačen, vsak učenec ima skrbeti le za to, da si za šolski čas oskrbi živžev in stanovanje ter potrebne šolske knjige. Stanovanje dobijo učenci za majhno plačo v šolski hiši. Učenci naj se oglasé vsaj dva dni pred šolskim začetkom v podkovski šoli na spodnjih Poljanah. Ker je po slovenskih deželah še zmirom premalo v podkovstvu izučenih kovačev in zdravnikov kopitnih bolezni, pa tudi premalo izurjenih ogledovalcev živine in mesa, torej naj bi županstva svojo skrb obračala na to, da dobi vsaka občina vsaj enega dobrega kovača ali ogledovalca živine in mesa.

Razne vesti.

* (Amerikanske trte) v Avstriji uvažati je dovolilo ministerstvo „avstrijskemu vinorejskemu društvu“, o katerem govori v današnjem spisu gosp. Ogulin.

* (Moč nekaterih živalic.) Francoski naravoslovec Pateau poskušal je s posebnimi napravami moč mnogih žužkov in je opazoval pri tem zelo zanimljive stvari. Prepričal se je pred vsem, da so najmanjši žužki primeroma najmočnejši. Hrošča je vpregel v orehovo lupino, v katero je deval majhne uteži in je pri tem dobil, da hrošč primeroma 21krat več vleče, nego konj. Še močnejša je bučela, katera vleče primeroma 30krat več nego konj. Konj je vstani potegniti šest sedmink svoje teže, hrošč pa 14krat toliko, kolikor je sam težak, in bučela 20krat toliko. Še čudoviteja pa je neki ta razmera pri mravljinu in drugih manjših žužkih.

Smešnice.

Ločivši se draga od svojega ljubimca in stopivši na kolodvoru v voz, vzdihne k njemu zadnje besede, ter pravi: z centom težkim srcem se odpeljem proč od tebe moj dragi! — Ljubimec jej prestrašeno reče: molči, molči, da te nobeden ne sliši, ker drugače morala bi več voznine plačati.

Žena, ki brati ni znala, in bi vendar-le rada iz bukvic brala, kupi jih res in v cerkev seboj jemlje, ali držala jih je narobe; na to pravi soseda: Žena! vi imate mašne bukvice narobe. Žena zagodrnja: Saj pravim, ti posli mi vsako reč narobe v roke dajo!

V neki hiši so dobili novorojenca; tega pokažejo starejšemu bratu, rekoč: glej, kako lepega fantička smo ti prinesli; a on se nič ne zmeni zato, hitro teče in prinese tičnico (foglovž) ter pravi: Nate, tukaj mi ga denite, da vam ne uide.

Neki kmet je pripovedoval to-le zgodnjo: Namenil sem si bil eno ovco zaklati, torej jo peljem v

hišo, jo položim na stol in ji zabodem nož za vrat. Pa glejte čudo, vse moje in noževno prizadevanje je bilo zastonj jo umoriti. Mene popade pri tej priložnosti jeza, vzamem sekuro ter mahnem s tako močjo po vratu, da precej glava pod peč odleti, tam se je pa oglasila: Beee.

Darovi za prenovljenje frančiškanske cerkve v Rudolfovem:

(Dalje.)

Čast. gospodje:	gl. kr.	A. Puc	5.—
B. Artelj	2.—	A. Sinkovec	3.—
J. Marn	5.—	J. Mervec	5.—
P. Ogrin	2.—	plemeniti Pstros	4.—
Fr. G.	10.—	T. Košiček	1.—
Ig. Tavčar	10.—	M. Orešnik	1.20
T. Varl	1.—	A. Javornik	1.—
J. Novak	1.—	blag. gospa J. Hočevar	50.—
J. Šašelj	10.—	J. Kosak	1.—
A. Košir	8.—	2 nekdanja nov. dijaka	1.50
M. Tavčar	6.—	F. D.	2.—
A. Smidovnik	4.—	Neimenovana	1.—
M. Jereb	3.—	F. Schweiger	7.—
J. Kobilca	3.—		

(Dalje sledi.)

Poročilo o letini koncem meseca oktobra.

Vreme v drugi polovici oktobra t. l. bilo je v severnih deželah večidel suho in razmerno gorko, v drugih deželah državne polovice vendar bolj ali manj deževno; največ dežja bilo je tudi zdaj v planinskih krajih.

Ozimina se je lahko vedno sejala in je zdaj povsod vsejana. Ozimina se povsod prav lepo razvija ter mnogo obeta. — Po Dolenjskem so vendar mnogi zaostali s setvijo.

Oranje za spomlad se povsod prav dobro izvršuje, ker so tla za oranje primerno vlažna.

Slednja žetev dala je pri ajdi srednji, pri korusi sploh dober pridelek.

Krompir se je že skoro povsod spravil pod streho. Pridelalo se ga je sploh precej dosti in dobrega. — Ali tožijo pa, da gnije.

Repa se je tudi že skoro povsod spravila pod streho; pridelalo se je je večinoma srednje.

Iz Galicije, Šlezije in tudi iz Dolenje Avstrijske dohajajo pritožbe, da delajo miši obilno škode na ozimini, osebno v apnenih tleh.

Vremensko prerokovanje za mesec november

Če vse svetnike bode mraz, ima sv. Martin topli čas. — Kolikor da Lenart (6.) snega na planine, toliko ga Božič dobi v ravnine. — Če sv. Martin (11.) prav lepo je in mraz, bo kratke mrazove imel zimski čas. — Svet'ga Martina megleno vreme, zime nestalne oznanitelj je. — Martinova gos, če na ledu stoji, po Božiču navadno po blatu bredi. — Če sv. Martin v solne kima, pride rada huda zima. — O sv. Martinu oblačno nebo, nestalna nas zima nadlegala bo. — Če Poldka (15.) deževje bo mlake polnilo, se listja za steljo bo lahko dobilo. — Svete Cecilije (22.) grozmenje, plodnega leta znamenje. — Navadno sneg pred vrata prinese sveta Kata (25.) — Kakšno si vreme Katre dan nastavlja, takšno se prosinca rado ponavlja. — Bodi Katarina ali kres, če je mrzlo neti les. — Svet Andrejč drv privleče. — Andrejev (30.) sneg je z žitom kreg. — Zime pa snega nikoli volk še ni snedel dovolj.

Sejmi na Dolenjskem.

Dne 19. novembra na Raki; pondeljek po sv. Leopoldu v Ljubljani; 23. nov. pri sv. Lorencu na Temenici; 25. sv. Katarine dan v Zatičini in v Krškem; sv. Andreja dan v Kočevji in na Vačah.

Loterijske srečke.

Trst	7. novembra	47	9	75	5	74
Gradec	31. oktobra	40	12	7	48	66

Sirova vazelina

(Rohwaseline) je

najboljše mazilo za usnje.

To stalno, nespremenljivo, tekoče mazilo je temne barve in se ne nahaja v njem nobena rastlinska ali živalska maščoba ter tudi ne postane nikdar žaltovo.

Sirova vazelina je najboljši pripomoček za obvarovanje usnja, ker najtrdeje usnje takoj mehko in volno stori ter se po vsemu usnji enako razleze in ga obvaruje, da ne strohni in se ne usuši.

Rabi pa se to mazilo za obuvala, da postanejo mehka in da jih voda ne premoči; posebno za lovske čevlje; za mazanje jermenov, komatov, usnja pri vozeh in kočijah.

Opomniti je treba, da se nahaja na starem usnji mnogo ostankov živalske ali rastlinske maščobe, treba je toraj usnje že od začetka dobro mazati; ko se pa te masti napije, zadostuje potem, da se le nekoliko namaže.

Neobhodno potrebno je to mazilo za vsakega, kateri ima konje, ker je najboljše za mazanje

konjskih kopit.

Vpeljano je to mazilo že za konjska kopita tudi v c. k. vojski po naročilu vis. c. k. ministerstva avstr. z uk. št. 2030. Da je to mazilo za konjska kopita v resnici izvrstno, to pričajo tudi mnoga pohvalna pisma prvih živinozdravnikov. Ta sirova vazelina namreč v konjsko in sploh v vsako živalsko kopito ali rog hitro vleze, ter ga obvaruje, da se ne cepi in se ga nobena bolezen ne prime.

Rabi pa se tudi za mazanje lešaja pri goveji živini, mašin in brizgalnic, ter tudi za mazanje železa, da ne zarujevi.

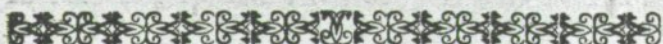
Sirovo vazelino

pa prodaja v Novem mestu samo podpisani ter velja v močnih, plehnatih škatljicah 10 kr. (80 gr. težka), 35 kr. (četrt Kg.), 50 kr. (pol Kg.) in 80 kr. (1 Kg.) Brez škatelj pa se dobiva po 65 kr. Kg.

Vsim tistim pa, kateri želé to mast prodajati, dajem jo veliko cenejše. [20—8]

FRANC RUS, trgovec

v Novem mestu v Bučarjevi hiši št. 84.

Odgovorni urednik, izdajatelj in založnik J. Krajec.

Ljubljanski

Zvon.

Št. XI. prinaša te spise:

1. J. Kržišnik: Sava. Povest v verzih.
2. Svojmir: Sonet.
3. J. Dr. Vošnjak: Odlomki iz človeške tragikomedije. II. Petega septembra bo počilo.
4. Svojmir: Tvoje oči. Pesem.
5. J. Trdina: Bajke in povesti o Gorjancih. 24. Doktor Prežir.
6. Ivan Verhovc: Slavni Slovenci. II. Peter Pavel Glavar. (Kon.)
7. A. Pirc: Anica.
8. Nikdo: Dva biserja. Pesem.
9. J. Cimperman: Oslehlo cvetje. Soneti.
10. Fr. Svetič: Viktor Hugo.
11. Savò Zorán: V nòči duhov. Pesem.
12. Janko Kersnik: Agitator. Roman. (Dalje).
13. D. Fajgelj: Nove muzikalije VI.
14. Književna poročila: IV. L. Žvab: Curiosità Triestine; V. Ž.: Latinska slovnica; VI. Ž.: Latinske vadbe za prvi gimnazijski razred; VII. Ivan Š.: Stavbinski slogi.
15. I. Franke: Umetniške starine po Gerenjskem. (Konec.)
16. Slovenski glasnik: Nove knjige slovenske. — Pisateljsko podporno društvo — Akademsko društvo „Slovenija“ na Dunaji. — Slava preporoditeljem! — „Archiv für slavische Philologie“. — Andrej baron Čehovin. — Hrvaška književnost. — Popravki.
17. Janko Kalan: Šah.

[9—11]

„LJUBLJANSKI ZVON“ izhaja v mesečnih, po 4 tiskovne pole velike osmerke obsežnih zvezkih ter stoji za pol leta 2 gld. 30 kr., za četrt leta 1 gld 15 kr.

„KRES“

LEPOSLOVEN IN ZNANSTVEN LIST.

Sodelovanjem prof. dr. Greg. Kreka in župnika Day. Trstenjaka, ureduje dr. Jakob Sket, c. kr. gimn. profesor v Celovci.

Obseg II. številke:

Arabela. Roman. Spisala Pavlina Pajkova. (Konec.) — *Pesni mladeniške ljubezni.* A. Pin. — *Stari Džuldaš in njega sin Mamet.* Povest iz življenja v srednje-azijatskih pustinjah. Ruski spisal N. N. Karazin, preložil Fr. Jos. Remec. (Dalje.) — *V samotnej noči.* Mirko. — *Národné pripovedke.* Priobčje M. Valjavec. — *Pohišna muha.* Spisal J. Koprivnik. — *Novi dnešek k slovenski zgodovini slovenskej.* P. pl. Radics. — *Pravljice o copernicah v Središču.* Priobčil M. Slekovec. — *Žaržene.* (Iz Remšnika) J. Žmavc. — *Kajkavski pisatelji in njihovi spisi.* Andrej Fekonja. — *Iz kotriškega protokola.* Razglasa Mat. Valjavec. (Dalje.) — *Drobnosti.*

Izhaja v mesečnih zvezkih na 3—4 polah začetkom vsakega meseca; velja 4 gld. na leto, 2 gld. na pol leta in se tudi lahko po snopičih à 40 kr. v knjigarnah kupuje.

Tudi letnik 1882, 1883 in 1884 se še dobi in sicer po 8 gld., prvi letnik nam je pošel. [26—7]

Novomesto. — Natisnil J. Krajec.